

ИНТЕЛИГЕНТНИ ВИРТУАЛНИ АГЕНТИ

Лекция 9

Ще дискутираме някои от основните проблеми при моделирането и реализирането на ИВА.

Решаването на всички тези проблеми ще доближи до такава степен взаимодействието компютър-човек до взаимодействието човек-човек, че в интелектуално отношение разликите ще бъдат незначителни.

Основание за това твърдение може да се намери в масираните изследвания и получените обнадеждаващи резултати при разработването на разнообразни интелигентни виртуални агенти.

Интелигентните виртуални агенти (ИВА) са

програмно реализирани

автономни агенти,

с графично построено човешко лице (често и тяло),

и съществуват в 2D или 3D виртуална среда:

Те притежават възможности интелигентно да

взаимодействат със заобикалящата ги среда,

в това число както и с други ИВА, така и с

потребителите на съответното приложение.

ИВА са резултат от съвместните усилия на изследователи в различни области на компютърните науки[1]:

- **Изкуствен интелект,**
- **Компютърна графика,**
- **Компютърна анимация,**
- **Компютърни игри,**
- **Моделиране на виртуални среди,**
- **Компютърна обработка на естествени езици,**
  - **Когнитивно моделиране,**
  - **Човеко-компютърни системи,**
  - **Изкуствен живот (a-life).**

[Jonathan gratch iva'2006 <http://iva2006.Ict.Usc.Edu/>]

**Изследванията в това направление съвсем естествено
привличат знания и специалисти по**

КОГНИТИВНА И СОЦИАЛНА ПСИХОЛОГИЯ при моделирането
на емоции и невербални комуникации, по

СОЦИОЛОГИЯ при моделирането на
общества от хора и ИВА, по

АНАТОМИЯ при разработката на хармонията между
тялото и жестовете на агентите,

ДИЗАЙНЕРИ И АРТИСТИ при реализацията на
средства за взаимодействие с ИВА, на

ПЕДАГОЗИ при развитието на механизми за
обучение на агентите и т.н.

ИВА вече могат да се срещнат в

- **web-базирани интерфейси,**
  - **като приложения за персонални компютри или други персонални устройства,**
  - **в интерактивната телевизия.**
- **ИВА са привлекателни действащи лица в игри и забавления.**

Но те имат и сериозни задачи например като

- **инструменти за психологически изследвания.**

**Постигнатото развитие на ИВА им отрежда още днес място
както в**

- **изследователски така и в**
- **индустриални приложения. [1]**

Един от първите въпроси при работата над ИВА е

- **в каква степен е успешен този нов интерфейс,**
- **как потребителите го приемат и**
- **дали ползата от него оправдава усилията за неговото разработване.**

В [2] е предложен въпросник за оценяване на виртуални агенти в конкретна среда. Оценяват се

- **степената на информираност на агента,**
- **дали той е забавен и**
- **как се възприема.**

Посочени са фактори, които трябва да се имат предвид при създаването на ИВА.

Външният вид на графично визуализирания ИВА

е от съществено значение за начина, по който той ще се възприемане от потребителите.

Това категорично се потвърждава от проведените експерименти със студенти [3], които е трябвало да избират агента, с който предпочитат да общуват.

При експериментите е променян външният вид на агентите.

Разработената виртуалната среда FearNot
(населена от ИВА виртуална класна стая) [4]

дава възможности да се наблюдават и обобщят предпочитанията и очакванията относно дизайна и използването на ИВА сред групи от 8 - 12 годишни деца.

Събрани са данни от 345 деца чрез използването похвата дискуссионен форум на класната стая.

Съществено за предпочитанията на потребителите е и възможността ИВА да се обучават в процеса на взаимодействието както помежду си, така и с хората.

Появява се нов вид взаимодействие между човека и компютърните приложения – взаимно обучение.

Тепърва предстои да се разработва и оценява този вид взаимодействие, който може да бъде развиван в различни направления:

- да се разбере как хората се опитват да обучават ИВА,
- да се създават ефективно обучаващи се агенти,
- да се изучава самия процес на обучение и т.н.

В [5] са представени резултати от направени наблюдения и анализи по някои от тези въпроси и е показана базирана на подсилване структура за обучение на ИВА. Посочва се, че хората се опитват да обучават ИВА

- като управляват неговото внимание,
- като му посочват целите на играта,
- опитват се да формулират инструкции,
- да използват наказанието като обратна връзка,
- да предлагат следващо действие и т.н.

и са изведени препоръки към проектирането на агенти, които се учат по-добре и стават по-забавни в резултат от обучението.

Общуването лице в лице има значимо въздействие върху участниците в диалога.

Те реагират като подсъзнателно включват подражание в поведението си, като с това

- създават субективно усещане за разбиране,
- подсилват връзката и
- изграждат доверие помежду си.

Така диалогът получава ново качество.

Това е причината породила редица опити да се създадат системи за диалог между човек и виртуален агент [7], които си поставят за цел да се

- създаде наситен цикъл „действие-разбиране” и/или
- „говорене-умение да се слуша” въз основа на наблюдението на събеседника и подражанието.

фиг. 1. *Виртуалният агент пресъздава историята, която разказва събеседничката като имитира нейните мимики, жестове и интонация. Университета на Южна Калифорния*

Съществен момент за качеството на такъв диалог е възможността виртуалният агент да разпознава емоцията в произнесената реч, в изображението на лицето или позата на индивида.

Един от подходите към разпознаване на подмножество от емоции в изречени думи е развит в [8].

Подходът се базира върху интонационен модел (прозодични и акустични характеристики) за всяка емоция от подмножеството и свързването на модела с речевите примери.

По характеристиките са структурирани йерархична група класификатори.

Системата е реализирана с WEKA софтуер за машинно обучение.

Изводите са, че лексическата информация и получените информационни образци от прозодичните и акустични оценки на ниво дума пораждат сигурна класификация и разпознаване на емоциите.

В Университета в Мемфис [9] е разработена системата AutoTutor, която чрез примери от директен диалог се обучава да разпознава промяната на емоцията в хода на диалога.

ИВА идентифицира емоционалното състояние на събеседника, като резултата се подкрепя или отхвърля от двама обучени арбитри.

Експериментите са показали, че по характеристиките на диалога могат с голяма точност да се определят, оценят и предскажат емоционални състояния като разстройване, объркване, отекчение в сравнение с основната линия на неутрално състояние на събеседника.

■ <http://csrg.cs.memphis.edu/csrg/html/papers.html>

**Ролята на контекста е изключително важна
при всеки диалог.**

**Когато хората разговарят помежду си, те разчитат на
това, което е било казано или направено преди.**

**Някои невербални действия могат да са двусмислени
когато се разглеждат сами по себе си, но тяхното
значение е очевидно, когато се разглеждат в контекста на
използването им.**

**В [11] е описана реализацията на контекстен модел на
ИВА, който е проектиран да възприема, запомня и
реагира на невербалните събития, които съпровождат
диалозите.**

**ИВА, които поддържат разговор в позната им
ограничена област, съществуват отдавна.
Основният инструмент за избиране на подходящи
отговори в тази област е класификацията.**

**В [6 Dealing with Out of Domain Questions in Virtual
Characters] е разгледан проблема за работа с
потребителски въпроси, които са извън областта на
знанията на агента.**

**Предложени са архитектури
за класификация на типовете отговори, и от там
за избор на най-подходящия отговор.**

**Оценките показват, че качеството на избор на отговор
значително се подобрява, с което диалогът с потребителя
става по-естествен и по-ангажиращ.**

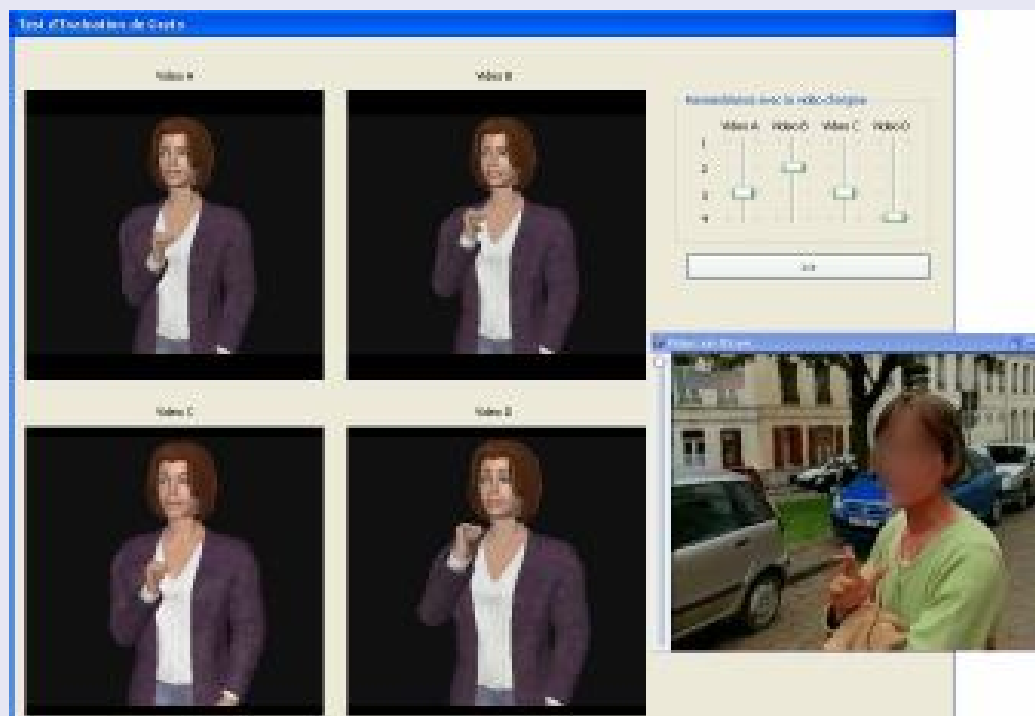
Често емоциите се крият в речта, в израза на лицето, в жестовете, т.е. в различни модалности.

**В реалния живот те често са смесени,
скрити зад пози или маскирани.**

За правилното идентифициране и изразяване на емоциите от ИВА е необходимо изучаването на смесените емоции във всички модалности.

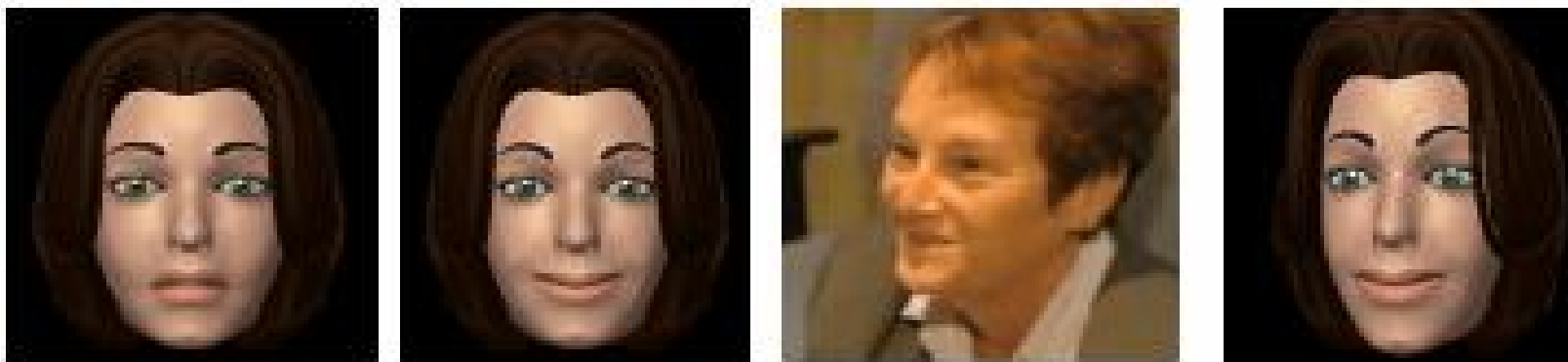
Този въпрос е дискутиран в [12], където е описан експеримент за разпознаване на маскирани емоции на събеседници в телевизионни интервюта и последващото им симулиране чрез ИВА.

Виртуалният агент пресъздава жестовете и израза на лицето на човек, който участва в телевизионно интервю. Виждат се и четири плъзгача, чрез които може да се оценява близостта на всяка анимация до действителната емоция.

Perception of Blended Emotions: from Video Corpus to Expressive Agent

а) разочарование; б) радость; в, г) маскирано разочарование с радост;

На фиг. 3 е показано маскирано изразяване на разочарование, което е представено като досада с фалшива радост.

Снимките а) и б) показват изразяване съответно на разочарование и радост.

Снимка г) показва маскираното изразяване на разочарование с радост чрез смесване на двата образа а) и б).

А снимка с) е оригиналното видео. Симулацията е направена с ЕСА системата наречена Greta.

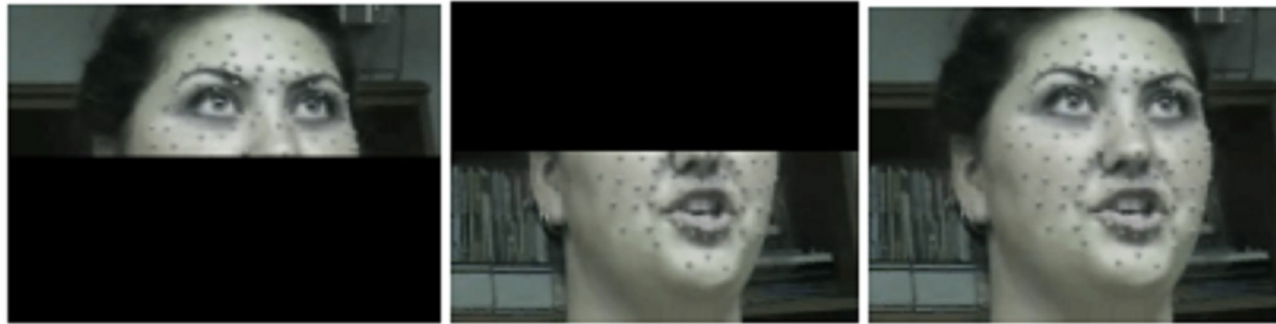
Графично визуализираните ИВА, които могат да разговарят с потребителя и имат реалистични лица стават съществена част от много програмни системи.

Въпросът е как хората зрително възприемат и разбират емоцията показана на лицето на говорещия агент.

При [13] експеримента лицето на ИВА или човек се представя цялостно както е заснето от видеоклипа или чрез разпръснати точки, които го описват.

Събират се и се оценяват данни за движението на лицето.

Направените анализи показват, че долната част на лицето осигурява достатъчно добър емоционален ключ за правилното визуално възприемане на емоцията и че емоциите могат да се обхванат напълно и когато лицето е представено чрез множество подбрани точки.

**Фиг. 4.а. Разпознаване на емоцията, която изразява лицето.
Изследване на възможността емоцията да се разпознае когато част от
лицето е закрыта.**

**Фиг. 4. б. Разпознаване на емоцията, която изразява лицето.
Изследване на възможността емоцията да се разпознае когато лицето е
представено с точки.**

По време на разговор втренчването на очите осигурява сигнал за обратна връзка и насочва протичането на разговорът.

Също така в динамична среда то насочва вниманието към периферни маневри.

Следователно ИВА трябва да употребяват социалното втренчване на очите за да овладяват вниманието на човека, така че очите и изразът на лицето да описват и пренасят подходящите ангажиращи или разсейващи сигнали.

В тази насока е разработката представена в [Virtual Attention and Eye Gaze During Multiparty Conversations with Distractions].

ИВА – Асистенти. Assisting Conversational Agent АСА

Редица изследователи се фокусират върху идеята за създаване на асистиращи диалогови агенти [17,18].

Това са графично визуализирани ИВА, които имат за задача да помагат на потребителите на софтуерни компоненти и/или web услуги.

Виманието на изследователите е насочено към

- диалогичната функционалност на агентите,
- динамичното символно представяне на компонентите за обясняване,
  - проблемите на посредничеството,
- определянето на начините за реагиране на агента и
  - поддържането на обратна връзка с потребителя.

View of the component's dynamic model

dice						
16...			False			
4	6	8	10	12	20	100
True	False	False	False	True	False	False
1		7			7	
V 4 V						

Deictic gesture

Java-Swing GUI of the component

Lea: 15 se souvenir des précédents jets

1 6 8 10 12 20 100

4 6 8 10 12 20 100

NLP debugging frame

A quoi sert le curseur ?

```

< a, quoi, servir, le, curseur >
< IU[a], IU[quoi], V[servir], IU[le], IU[curseur] >
< IU[quoi], V[servir], IU[le], IU[curseur] >
< <IU> <IU> <IU> <IU> <IU> >

```

Chatbox line

Фиг. 5. ИВА Леа може да представя презентации и възможности на софтуерни компоненти или web услуги като ползва естествен език.

Agents Jean-Paul Sansonnet, David Leray, Jean-Claude Martin

Университета Лимси – Франция

Подобни са целите на учените от Университета в Мемфис,
които в статията си:

MIKI-A Speech Enabled Intelligent Kiosk,

представят техния **асистент-администратор**, който води като екскурзовод и съветник студентите и посетителите през институтските лабиринти, класните стаи, лаборатории, лекционни зали и офиси **чрез графично им достигане**.

Предимство на асистента е доброто разбиране на естествен език, което осигурява възможността да отговаря на неформални (непринудени) вербални въпроси без да е необходима строга фразеология.

Марви е друг виртуален асистент - администратор, който работи с членовете на лабораторията на учени от Университета в Северна Каролина Шарлоте и с техни посетители чрез общуване лице в лице.

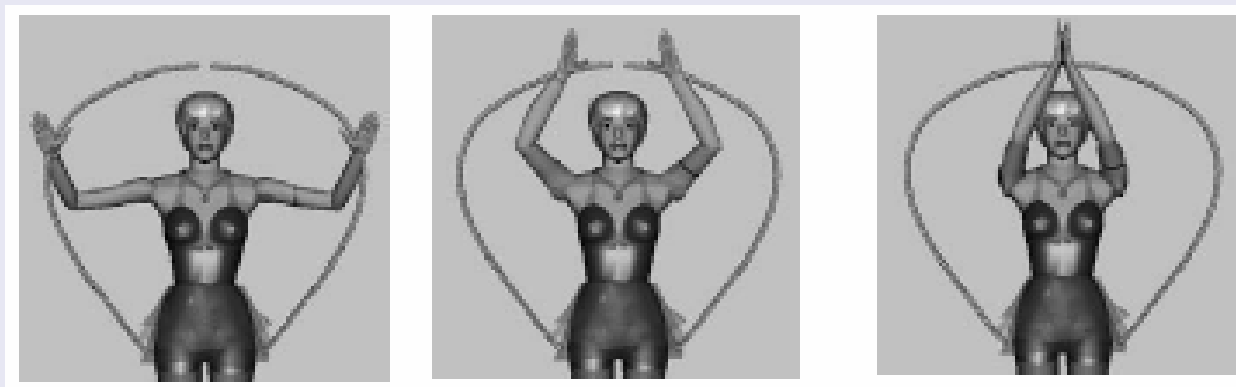
Той получава и предава съобщения, казва малки шеги, провежда малки разговори за извършени действия и може да дискутира времето.

Представени са способностите на Марви за социално общуване и схващане на социалните характеристики.

Резултатите показват, че потребителите се интересуват от и разговарят с Марви, използват социални общоприети конвенции в разговорите си с него и го възприемат и го описват като социално същество (social entity).

**Реагиращ виртуален треньор е представен в статията
Towards a Reactive Virtual Trainer, на Zsófia Ruttkay, от
Университета Twente, Холандия.**

**Това е интелигентен виртуален агент способен да представя
физически упражнения, които да се изпълняват от човека.**

*Фиг. 6. Виртуален агент треньор, който показва упражнения и
може да следи и променя темпото или последователността на
упражненията.*

**Упражненията могат да бъдат: фитнес упражнения, за подобряване
физическото състояние, специални, които да се изпълняват от време
на време, или физиотерапевтични упражнения.**

Дискутират се:

Функционалност и технически изисквания за създаване на специфични RVT приложения.

Фокусът е върху начините, по които реагира RVT. Това са например:

- коментари на естествен език за промяна на темпото,
  - изтъкване на грешките и
- преправяне на последователността на упражненията.

Скицирани са компонентите, които са разработени:

- **машина за анимация,**
- **композиции за упражненията от базови движения и**
- **модули за анализ на темпото в акустичен вход.**

Използван е скриптовият език GESTYLE

за да се реализират базовите движения,

да се параметризират и

да се създадат по-комплексни движения.

Планирането и реализацията на поведението се разглежда в редица статии. В една от статиите се представя

Function Markup Language (FML), който описва намерение за извършване на действие и езика за поведение

Behavior Markup Language (BML), който описва желаната физическа реализация на планираното действие.

Фокусът е върху описването на три-стъпковия модел за планиране и реализиране на поведение SAIBA и описанието на BML.

Елементите на BML са дадени в таблица 1. Тези ресурси ще спомогнат за построяване на по-правдоподобни виртуални хора.

Таблица 1. Елементи на BML

BML Element	Description
<head>	Movement of the head independent of eyes. Types include nodding, shaking, tossing and orienting to a given angle.
<torso>	Movement of the orientation and shape of the spine and shoulder.
<face>	Movement of facial muscles to form certain expressions. Types include eyebrow, eyelid and larger expressive mouth movements.
<gaze>	Coordinated movement of the eyes, neck and head direction, indicating where the character is looking.
<body>	Full body movement, generally independent of the other behaviors. Types include overall orientation, position and posture.
<legs>	Movements of the body elements downward from the hip: pelvis, hip, legs including knee, toes and ankle.
<gesture>	Coordinated movement with arms and hands, including pointing, reaching, emphasizing (beating), depicting and signaling.
<speech>	Verbal and paraverbal behavior, including the words to be spoken (for example by a speech synthesizer), prosody information and special paralinguistic behaviors (for example filled pauses).
<lips>	This element is used for controlling lip shapes including the visualization of phonemes.

Учени от университета в Токио предлагат **Multimodal Presentation Markup Language**

MPML и MPML3D езиците.

Те позволяват сравнително лесно разработване на мулти-модалните способности на ИВА така, че те да стават по-реалистични и с повече възможности за управление на начините за общуване с потребителите.

Езиците позволяват разширяване с нови функционалност и модели и ползване на популярни скриптов езици.

Фиг. 7. Пример за използване на MPM3D езикът за реализация на ИВА в 3D виртуална реалност.

Възможността виртуалните характери да притежават естествени жестове (natural gestures) е комплексна задача.

Дори ако е ограничен списъкът от прилагани жестове, решението кога кой жест да се избере може да се разглежда и като инженерна и като артистична задача.

Търси се баланс между артистичност и автоматизация като се дава пълна творческа свобода на авторите и се предоставят средства за автоматизация т.е. за лесна и бърза реализация на жестовете.

Представена е системата VirtualConstructor (CONIBIT), в която: изборът на жестовете и подходящото темпо могат да бъдат създавани от човека чрез скриптове и системата генерира жестове на базата на създадени от човека правила. машинно обучение се използва за да се развие автоматизацията по-нататък съставят се правила на базата на вече обяснени скриптове.

**Направена е статистика за човешките жестове и изразите на лицето,
които се пораждат от различен вид подбуди / сигнали.
(HUGE - HUman GEsturing)**

Предложена е универсална архитектура, която може да използва тези зависимости в реално време.

Жестикулирането е много важно за изразителното разказване на истории и преживяването им от зрителите. Затова са разработени модели за изразяване с жестикулиране, които се базират на психо-лингвистиката.

■ Моделът ... поддържа:

■ жестикулираща анимация в реално време,

■ мултимодална синхронизация между жестикулиране и реч и

■ обяснения на жестовете в съответствие с GestuRA

■ GestuRA - gesture transcription algorithm алгоритъма за транскрипция на жестовете.

За да се оцени моделът е проведен експеримент с 147 наблюдатели, на които човек и виртуален агент разказват популярна приказка.

Резултатите са показали, че синтезираните жестове се приемат добре.

За реализацията на модела са използвани езици като:

VHML - Virtual Human Markup Language,

SMIL – Synchronized Multimedia,

SABLE – A Synthesis Markup Language.

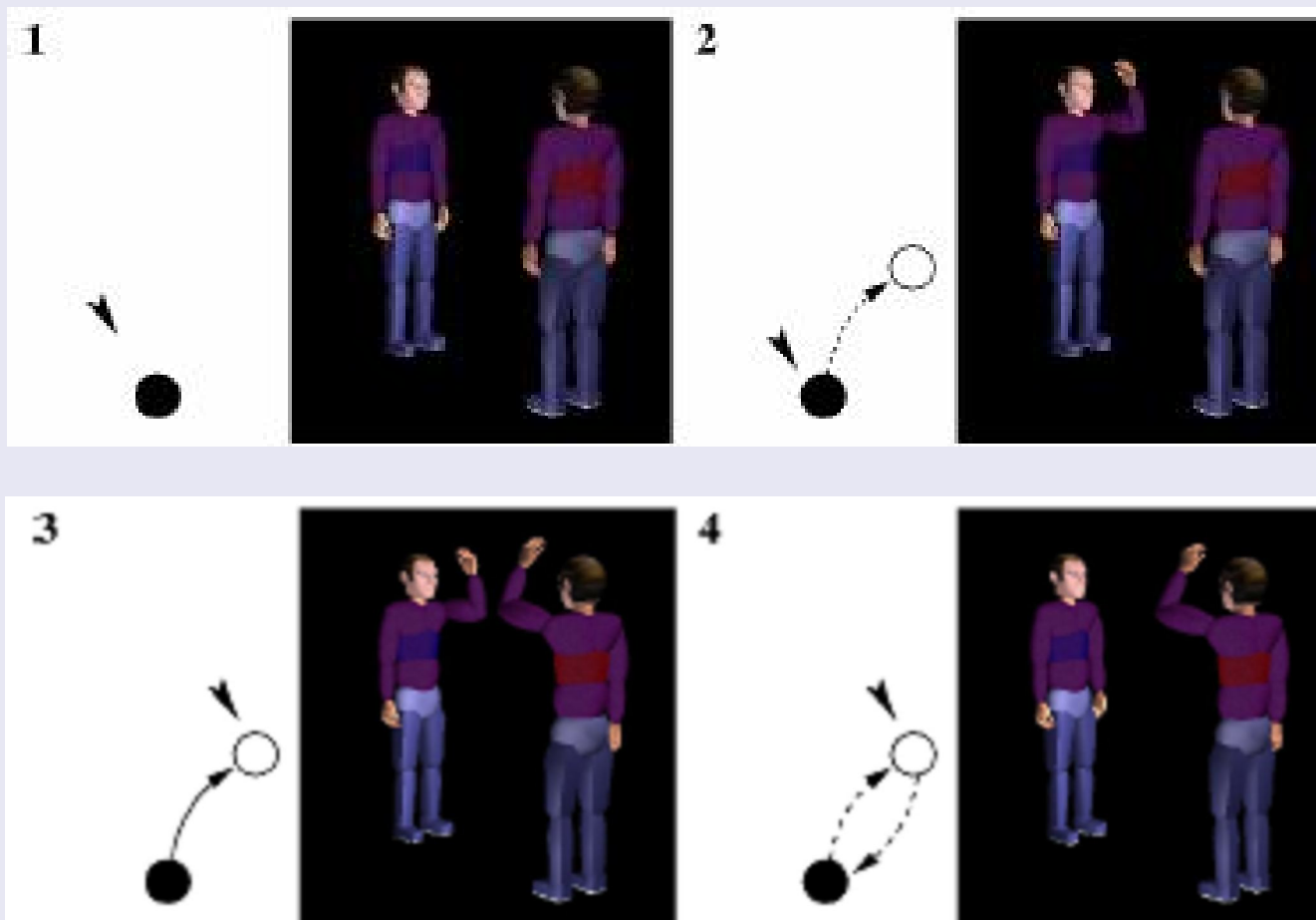
Имитирането е фундаментален механизъм,
чрез който хората могат да научат нови действия и да
разберат намеренията на другите.

Той улеснява избирането и извършването на реакции,
които са вече научени,

спомага за научаването и възпроизвеждането след време на
нови действия, които някой друг е извършил.

Чрез използването на системата и кубът на Делсарте ... е
разработен виртуален агент, който може да повтори
движенията, които му показва човек.

Разработен е подход ... .., чрез които виртуалните агенти
могат да се учат чрез имитиране на действия,
които друг агент извършва

Фиг. 2. Виртуалните агенти Макс и Мориц взаимно усвояват нови движения.

**Редица изследователи се фокусират
върху случаите когато у ИВА възникват
едновременно две емоции,
които са в конфликт и начина, по който
се решава този конфликт.**

**Предложен е подходящ емоционален модел на ИВА и
алгоритъм, който реализира процеса на вземане на
решения от агента в такава ситуация.**

**Осигурен е сценарий за илюстрация на
процесите при възникване на конфликтните емоции и
решаването на конфликта.**

Адаптация на поведението на ИВА

предложена е опростена познавателна и емоционална структура за построяване на личност ..., която позволява:

промяна и адаптация на поведението на ИВА в зависимост от:

- взаимното влияние между различни ИВА,
- влиянието на околната среда,
- емоциите и индивидуалния опит на агента.

Изследва се също кои параметри са най-съществени за да се получат ИВА с разнообразни характери.

Автобиографичната памет се свързва с познавателните процеси на моделирания ИВА и се отразява на неговите

■ **познавателните процеси,**

■ **емоции,**

■ **целева структура,**

■ **внимание,**

■ **реагиране.**

Поради голямата ѝ важност за моделирането на правдоподобни виртуални характери се предлага структура на ИВА с автобиографична памет.

Изкуствен живот (A-life)

Реконструирането и визуализацията на археологически места изисква да се комбинират усилията на археолози и специалисти по компютърни науки.

Все още малко внимание се отделя на проблема тези възстановени и визуализирани археологически места да се заселят с виртуални хора и да се наблюдава и изследва техният живот там.

В статията ... се представя подход за населяване на археологически места с виртуални хора.

Моделът е ревизиран като е симулирано населяването на древната гара Пенсилвания в НюЙорк с виртуални агенти.

Интересни сайтове в за приложение на ИВА за изучаване на въпроси от археологията са:

www.digital-archaeology.com;

www.vizin.com The Institute for the Visualization of History ;

www.learningsites.com

Заклучение

Дискутирахме някои от основните проблеми при моделирането и реализирането на ИВА. Акцентирахме на онези от тях, които превръщат ИВА в интерфейс на недалечното бъдеще между човек и компютър:

- очакванията и предпочитанията на потребителите към ИВА,
- начините за оценяване на вече създаден ИВА,
- разширяване на възможностите ИВА да се учат при общуването си с хората.

Разгледани са проблеми на общуването между ИВА и човек: намирането на подходящ отговор, който е извън областта на знание на ИВА;

- включването на подражание при общуването, което изисква по-богат цикъл “действие-разбиране”;
- създаването на интонационни модели за разпознаване на емоцията в произнесени думи;
- създаването на архитектура за разпознаване на промяната в емоцията в хода на разговор;
- създаването на модул за разпознаване на емоцията в импровизация;
- възможността да се реализира контекстен модел на ИВА;

проблемът за разпознаване и изразяване на емоцията по израза на лицето;

- разпознаването и изразяването на смесени емоции скрити в жестовете и израза на лицето. ....